

CIMELIA

Qu

4801

Mf. 5581

VI. b. 465.

Biblioteka Jagiellońska.

VI. b. 465.

4801

CIMELIA

Teol. pol.

od Kosteckiego

22
993.

9. str.

1893. I. 91.

Wielka radość.

Autor Tunnowski Syn. Teofil

miat Birgel w Wilni

Cim. Gu. 4801

list. Jęg.

ZWIERCIADŁO
NABOZENSTWA
CHRZESCIANSKIEGO W
POLSCZE/

Począwszy od przystania Polaków
na wiarę Krześcijańską/ aż do te-
razniejszego roku 1590.

PRZEZ POBOZNEGO MEZA
X. Symona Theophila Zborow Wielko-
polskich czynnego y wiernego dozorce
napisane.

W Wilnie/
W Jakuba Markowicza/ Roku 1594.

list. Jęg.

N A H E R B

Oświeconych Książat Rządźwitolow/
Jego Mści Pána Januśa Woiewodźicą Wi-
leńskiego/ y Jego Mści Pána Jerzego
Woiewodźicą Nowogrodzkiego.

Młynego Orła meżne bywają Orłeta/
Co siez was potężnie/ o zacne Książeta.
Bo was prawie ku słońcu twarz obacają
Rodzice sławni/ a stąd wcieśnienie maia
Nie podcie/ iż patrzącie okiem niezmużonym
Na blask męstwa przodków swych wielo nieśczęconym
Nie podległy. Przetoż sie chwycicie piękney sławy/
A toć jest pochodzący z Cnoty owoc prawy.
Tak zjawia wśemu światu trzy trąby ogromne/
Wiare wasze stateczna/ obyczaje skromne/
A dążeń waszych wspaniały niepochybne znaki/
Poki las będzie miał zwierz/ a powietrze ptaki.

Oświeconym Książ-
etom Rządźwitolom Jego Mści
Pánu Januśowi Woiewodźicowi Wileń-
skiemu/ y Jego M. Pánu Jerzemu Wo-
iewodźicowi Nowogrodzkiemu/ Braciey
Stryeczney/ Pánom ninie Miłościwym.
Łaski od Pána Boga y wśech poćiech
zrozmnożeniem chwały Bożey
wiernie życząc.

Dost przeciwnikow Ewangeliey
Chrystusa Pána nigdy to nie wi-
chodzi/ (gdyż plenis buccis impu-
dentissime detonare non desistunt) że
w nich prawdziwa wiara/ prawdziwy ko-
ściół/ a to iure quodā hereditario od Aposto-
łow s. maia. Co iesliby tak było/ mieliby
na podaniach Apostolskich w piśmie s. zo-
stawionych tylko polegac/ przysady y przy-
mioty wichrowatych mozgow/ zwłascza
słowu Bożemu przeciwne odrzuciwszy.
Lecz iż zmyślone a poganskimi zabobony
nadsziane ich nabożenstwo na iawia zaw-

zdy wiecey wychodzi/ a niżli sie im o pra-
wdziwey a nienaganiowey wierze sni/ole-
um & operam wszyscy rozney mäsći Mniſzy/
Rzymſkiego Biſkupa Hancerze perdunt,
gdy ſwoie wiäre z grubych a sproſnych ba-
iel ludzkich zgrzebi vprzedzona zaſubtelny
a przednie dobry iedwab ze ſłowä Bożego
vdawäis. W czym/acz ieſt niemäto kſia g
wydanych/ktore ich ſaſz borza a prawi-
niſczä : wſäkoż y ta kſiażeczka w praw-
dzie mäta/lecz zacnoſcia ſłow doſyć wa-
żna/iäſnie y włäſnie poſkazuie/že coſkolwiek
przećiwnicy mäis / zwymyſłow a plotek
mniſzych mäis. Ktora ia Kſiażke / iäko
dawny ſługä Rädziwilowſki /W. X. M.
za nowe läto acz ludziom młodym/iednäť
wielkiey nädzieis polnym oſiärnie/Go dži-
łoby ſie co wieſſego däc/ſed paruum parua
decent. Näpotym/ gdy/da Bog/moie ſie teſ
Stäroſtwo rozmnoży/W. X. M. lepſe y
zacnieyſze podärze potykać bedzie. Teraz
nä pierwotku ten mälućki vpominek racz
cie W. X. M. za wdzieczne przyiać/y nie
täť munus iäko animum dantis vważäc. Ko-
zumiem temu/že W. X. M. z läſki milego
Boga

Boga žota dži/ktora ſie Wloſkiego Kſiedza
wieprze tucza / od pſenice Kwägeliey
Kryſtuſa Pänä rozeznäc vmieis. A ſtym
W. X. M. Pänu Bogu w iego näſwiet-
ſä obrone poruczam/proſäc iego ſ.milo-
ſci ze wſytkim Zborem Bieržäńſkim/aby
W. X. M. weſpołet z läty/z rozmnoženiem
znäiomöſci prawdziwego Zbawiciela nä-
ſzego w wielkiey wadze y zacnoſci v wſy-
tkich täť dla Zboru Bożego iäko y oyczy-
zny ſwey kwitnac mogli. Dan z Bieržäń-
ſkie° dworu 10 Stycznia/Roku 1594.

W. X. M. moich mſciwych Pänow.

dawny y powolny ſługä.

Jan Syćinſki

Do łaskawego Czytelnika R.
Andrzej Chrzastowski.

Dach ma łaczkich książek w Praniu Litewskim
mieściąc dostatek z łaskawego wyczucia
Pana Jana Syćcińskiego Namieśnika Bir-
żańskiego który szczyt swą przeciwko Zborowi
Bożemu y przeciwko prawostawnej wierze Ewange-
lickiej / deklarując / dawszy gospode w sercu swym
Synowi Bożemu / dat też te książeczke kosztem swo-
im drukować / dla tego / iżechmy te krótkość wi-
dzieli być wszystkim bardzo potrzebną / y pożytecz-
ną / a osobliwie onemu stanowi Ślacheckiemu /
ktorego zacne y pobożne Rycerstwo / tuż prawie z
przywiezieniem Krztu świętego / w przodkach jest od
Krola swego tym obowiązane / aby dobytciem mie-
czow swych przy czytaniu Ewangeliej Syna Bo-
żego to wszystkiemu światu wiadomo czynili / iż
zdrowia swego nie litnia / dla przepowiadania E-
wangeliej świętej / że też są gotowi zawsze bronić
tych ludzi przez ktore P. Bog rozsiewa słowo swo-
je s. ludzkie wymysły bardzo szkodliwe duszemu zbá-
wieniu zabobony / iako prawy on młot ognisty roz-
bijałace. Abowiem ten pracowity w Winnicy Kry-
stusowej roboty / brat miły w Krystusie Ksiądz
Simon Theophil / który to Zwierciadło spisał / dla
pamięci ludzkiej te nie małe wszystkie rzeczy z regu-
strował ktore są s. Woyciechów w Kościele Catolic-
kim nie były / ale są nierzadko po s. Woyciechu do
Chrześcijaństwa w prowadzone y miasto słowa Bo-
żego

Do Czytelnika.

żego ludziom załeczone / aby każdy przypatrzwszy
się pierwszym y ostatcznym wiekom / obaczwszy
co na rychły wielka rozność nauki y obrzędów w
Kościele powszechnym rzeczonym / (przypatrzwszy
się y temu iako ięszce od Jagiela poczyniwszy Księ-
stwo Litewskie przychylnie Ewangelikom) zrozumiał
też y to prawdą to żeby Kościół Rzymstkie-
go naśladowcy byli Katołikami gdyż wiara y wsta-
wy ich nie zawsze ani wszędzie po świecie rozlane
były. Także jeśli ta matka w nauce y Wierze nie
błodzi ponieważ ta Mistrzyni Zboru Chrześcian-
skich siebie sama nazywając / takie artykuły na
świat wydała ktore nie objaśniają pisma s. ale iá-
dowite błędy plaśczeniem słowa Bożego zakrywają.
Tłóścąc aby adwersarze słowa Bożego przed tym
niemby nas Virgá Alsur ślabo swą rozważała
kauze swą nader zła y niesprawiedliwą obaczyć /
a z Ewangelikami do zgody co nablizey umierzać
mogli. Woląć oni wstawić : Tłó s. Woyciech
wziął. My od tego nauki nie odstapiemy. Wy nas
z oczystych dobr poręczami swemi wyzwać chce-
cie. Myśmy są prawdziwemi dziedzicami wiary
świętego Woyciecha. Wycie od nas wysli nie my
od was. Co jest pierwszego y dawniejszego to też jest
prawdziwsze y lepsze. Co gdy słyszymy nie wstyda-
my się tego wyznać / iżemy pokusęstwo Biskupo-
wi Rzymskiemu y jego Kościołowi wypowiedzieli /
ktorego byśmy snadź byli nigdy nie wypowiadali /
gdyby dla wymysłów ludzkich Zakonu Bożego nie
pisał. Przetoż dogadzać wolej Adwersarzow
Zboru Pańskiego / śpiewamy też y sami te piońe-
czke : Co jest dawniejszego y pierwszego / to też jest
lepsze

Przedmowa

lepiej y prawdziwie: Ktorey nauki nie podał Biskup S. Woyciech o Sakramencie Ciata y Krwie Syna Bożego nie ma być przyjmowana. Wszakże tego się namacać ani dogadać żadna miara nie możemy/aby na świecie miało być dawniejsze Papiestwiej Mszy rozczytawanie/ niżeli Ewangelijskiego używania Wieczerzey Pamiłkowej zwiastowanie/ sprawowanie/ podanie/ y objaśnienie. Bo y nayprostszy człowiek przyjdzie dotych czasow w ktore s. Woyciech Ewangelię opowiadał/ obaczymy natychmiast iaka się zstata w samym Papiestwie roznoś/ tak iż każdy rzecz: Abo w terażniejszym Papiestwie niemają dawnego Chrześcijaństwa/ bo iedno drugie pożarto: abo samo w sobie Papiestwo będąc rozdwojone z roznych wiar iako ptaszczy żebrać czy z roznych ptaków jest zlatane. Musi y to wyznać/ iż Ewangelijskie świętości Wieczerzey Pamiłkowej usługowanie bliższe y podobniejsze jest do tej służby ktora s. Woyciech sprawował/ niżeli Msza dzisiejsza Papiestwa. W Gnieźnie y do tego czasu Custosie Karła Cesarzowego chowają y pokazywają tych Orzechow/ ktorzym śnadz Biskup s. Woyciech usługował/ znając wielki iż tego wiek zloty był z liczb onych świętodawcow/ o ktorych ieden powie: dziać: Przedtym złości Świętodawce drzewianych Kielichow używali/ a teraz drzewiani Księża zlotych Kielichow używają. Nie bać się aby drzewo w się nie brato Krwie Bożej/ ani się obrażając naczyńniem drzewianym dać wnieść od prostoty słowa Bożego. Katechizmem s. Woyciecha Bogarodzica nazywają/ ale iż nieco w tym Katechizmie przysad y wynalazkow ludzkich widzimy/ iako osoby

Woyciecha.

Do Czytelnika.

Woyciecha s. nie potępiamy/ ale ia Bogu na śad oddaemy/ tak pieśni od niego złożony za prawidło wiary Chrześcijańskiej mieć nie możemy: ale ten Katechizm s. Woyciecha kładem iako dawniejszym Katechizmem Apostolskim poprawujemy/ ani sobie panowania nad domem Bożym przywłaszczamy/ ale słowa Bożego starodawnosć pokazyujemy/ y Papiestwa wiara być nowa y nie powszechna statutem Bożym osadzamy. Bo iesli to lepszego co dawniejszego/ a godzić się będzie od Lutra y Calwina do s. Woyciecha appellować/ iakobyśmy obaczyli ktora wiary iaką dawniejsza/ czemubysmy dalszej y głębszej dawnosć szukać y namacać nie mieli/ a żeby ludzie dla niedawnych person narodzenia/ starożytnego zwiastowania Ewangelię w podeyrzenie iakie nie przywodzili/ od S. Woyciecha do samego Chrystusa/ abo do tego Apostolow świętych appellować nie mieli: Otoć na oko sługa Boży życzył wie pokazał. Iż Msza Papiestwa z swois iktora nie była za Woyciecha s. a nawet ani za s. Stanisława chociaż go terażniejszy malarz podnosić opłatał głowę malarza/ Abowiem te wszystkie Ceremonie na ktorych ofiarą Mszy Papiestwej zawiśła w pułtrzećiu stu niemal leciech/ po nawroceniu Polaków do wiary Chrześcijańskiej nastąpiły. Oto mają czytelniku bogobojny i za Woyciecha s. o Sakramencie Ciata y Krwie Pana naszego Jezusa Chrystusa niebyto takie iakie teraz jest rozumienie w służbie Bożej nie było podnoszenia ani podnoszenia osoby Sakramentu rozdawano/ choćby to drogę win/ iednak pospolitego człowieka od kuba Krwie Bożej nie odsadzano/ nieżłacz aby zostało że

B

by namniesz

Przedmowa

by najmnieyszy y naysprostszy káplanieżek miał pisać słow z Chleba uczynić żywe a z dusza y z Bóstwem złożone człowieczeństwo dla ofiary za żywe y zmarłe / który takot gdy się w pełni Młsa Woyciechą s. nie będzie nowego a oycem naszym Prorokom y Apostołom nieznanomogo y zbiałego chleba pszenicznego słowy poświęcającemi uczynionego Chrystusa za żywych y zmarłych teraznieysze y święte ofiarowanie ; ale będzie krwawey oney śmierci na krzyżu zawieszonogo y przybitego Chrystusa rozpominanie / a to wedle ustawy nayswieższego święto dawce wedle porządku Melchisedecha / którym to porządkiem Woyciech s. Polak siwe a przodki nasze miłe / nie odsyłał po grzechow odpuszczenie do ofiary od siebie uczynioney / ale do śmierci oney krzyżowey ; ani dowodził żeby go stworzycielem stworzyciela swego y piastunem Boga swego nazywali / ale pragnął żeby ludzie godnie chleba y kubbą pańskiego używając / społeczności ciała y krwi Syna Bożego dostępowali / a onego tylko być káplarzem tańcem Bożych rozumieł. Czego iż teraz z wielką pilnością Ewangelicy uczą / z tej miary słusnie osadzić możesz ich nabożeństwo być bliższe nabożeństwu s. Woyciechą / niżeli teraznieyszego Papieża. Co się tnie Wzywania Świtych które w Bogurodzice słychamy / to iuż w Poznaniu Jezuitowie przez Arturusa swego Angielszka niepotrzebne być ku duszemu zbawieniu osadzili / y polaczenie napisać / aby to iuż y Papież nie tylko Ewangelik widział / że się godzi od Bogurodzice Woyciechą s. w niektórych rzeczach odstąpić / y rzeczy niepotrzebne doświadczać duchow odrzucić / a potrzebne zachować

Wice

do Czytelnika.

Wice jeśli godzi się prawie w brew pisać Bogurodzicy / y uczynić wzywianie świtych do zbawienia nie jest potrzebne / co to będzie za grzech śmiertelny / gdy ty bracie miły to precz odrzuciś / co y sami Zakonnicy Papieży nie potrzebnego być do zbawienia widzą y osadzają. Widzi Pan Bog wszechmogący żeć nic innego niepragniemy / tedno aby stał rodawności słowa Bożego żadna dawność świecła ani zasiedzenie stolic zagłuszyć nie mogła. Co y w tej małuteczkiej książeczce abyś obaczył podać ić Autor / żebyś zrozumiał / czym Papieżnicy od s. Woyciechą odstąpili / a czym Ewangelicy s. Woyciechowu są podobni. Tłuchcie Bog y oćcie Pańskiego Jezusa Chrystusa oczy twoje otworzy y serce twoje Duchem s. objaśni / abyś iuż więcej z kubbą onego złotego Szarłatnice oney Włoskiej winą obrzydliwosci nie pragnął / ale raczej głosu Bożego słuchał / którym nas teraz przypomina / żebyśmy z Babilonu regowłoskiego uciekali / a onemu w duchu y w prawdzie Ewangelicy Syna Bożego słuchali / z którym on żywie y króluje w jedności Duchą s. iako Bog wieczny y błogosławiony na wieki wiekiste. Amen.

Do łaskawego Czytelnika.

Co powiadał niegdy mądry Poetowie
O takim Protheusie / że mu dziwnie w głowie
Włożono byto : bo mienił się to w smoka / (bloka :
To w wołu / częścią w drzewo / zaś w bawoła
To się wszystko dziwnie tego nieśkarkowi
Odmienemu : podał na piśmie czasowi

B 2

Przytemu /

Do Czytelnika.

Przyßtemu / tak iß zwałi człowieka takiego
 Proteußem / z haniebney przewrotności tego.
 Tacy teraz prawdziwie są Proteußowie /
 Różnych masć i kap Mnißy y Jezuitowie /
 Wydali dawno prawdę / więc iuż na potwarzy /
 A Gaß sie zdobywają : a co sie im marzy
 Jesnu / Ktory z złotego vpoienia mają /
 To bają / teb nie trzeżywy / nogi sie taczają.
 Dawności nas kosić iola swojego przechodzą
 Wrzćomo / Ktorey nie z pißmą swietego dowodzą /
 Ale z mozgu mnißego / y z podania wrzćomo
 Apostotow : ale to nie było wiadomo
 Onemu roßacemu na on czaß Zborowi /
 A nie tylko tak dawno / lecz y Woyćiechowi
 Swietemu sie nie sniło / aby wiara taka.
 Ta on czaß była wßedzie / v nich dziś ißt iaka.
 Czego ißñie dowodzi Ksiądz Theophil Simon
 Wrey Ksiązce : rozmaitych dobywając imion /
 A nazwiß mnißow borych / wilczißtych / y siwych /
 Gniadych / cißawych / rydzzych / chceßli y plesniwych.
 Iße takiey za czaßow Apostolskich bary
 Studzy Boży nie mieli : bo sie strzegli larwy
 Oney Rzymßkiey / Ktora to winem opoioną /
 Miata wzbudzić takowe przedziwne imiona.
 Ty baczny Czytelniku / badz wdzieczen takiego
 Mnißa prace / a stoiac przy Zboru swietego "
 Prawdziße samy / nie day sie zwodzić różney wetnie
 Mnißey : ráczey wiedz o tym pewno a zupełnie
 Ze ten bußiec zmyßlonych Kapturow nie z Boga
 Poßedl / ale dußnasty z okrutnego wroga.

Jan Kozakowicz Litwin.

Z WIERCIADŁO

Nabożeñstwa Chrzeßciañskiego w
 Polßce / poczaßy od przystania Po-
 lakow na wiare Chrzeßciañßka / aż
 do roku 1590.

Polacy na wiare Krzeßciañßka przystali z
 Mieczysławem Ksiązciem swoim / za po-
 wodem a przyczyną Czechow bráciey swych /
 z Ktorych narodu Krzeßciañßkie nabożeñstwo da-
 wniçy trzymającogo / Mieczysław Ksiąz Polßkie
 bywßy pogañinem poißł wßtan matzenski Dobro-
 wke Corte Boleßawa Ksiązciá Czeßkiego / a Krze-
 ßciañninem sie zßtal z swoim narodem roku po náro-
 dzeniu Pañßkim 965.

Obrazy bałwochwáßkie po wßzystkich miastách
 y wsiach Polacy wyrzucili / pokrußyli / popalili /
 a znißczyli / dnia 7. Marca / roku 966.

Woyćiech Swiety tegoß wieku zyt / a z Czech
 przyßedßy Polakom Ewangelia swieta zwißto-
 wat : zabít od Prusow / Roku 997.

Polßka z Ksiestwa Kroleßtwem sie zßtala za Bo-
 leßawa pierwßego Krola Polßkiego od Orhona Ces-
 arza Koronowánego roku 1001.

Stanißlaw S. zabít roku Pañßkiego / 1079.
 po śmierci S. Woyćiecha w lećiech 82.

Tych tam wieków za S. Woyćiecha y S. Sta-
 nißlawá (wedlug wßßawy podanéy od Mieczysła-
 wa Ksiązciá) y potym przez niematy wiek Polac

Miechoniuss
 fol. 22.

Zwierciadło nabożeństwa

cy zwiastują stanu Rycerskiego powstać ku słus-
chaniu Ewangelii / nieczow do potowice doby-
wali / przy Ewangelii sie iako prawdziwi Ewan-
gelicy / wierni Chryścianie / popisując : nie przy-
mhy / ktorey ieszcze w Krześcianstwie / tak iako
działanie było. Bo chociaż Wieczera Pańska / tym
nazwiskiem Nsa dawniey przezywano / ale rzeczy
tey ktora jest właśnie dzisieysza Nsa / ieszcze tych-
tam czasow nie było / iako y inszych rozmaitych
przymiotow nabożeństwa Krześciańskiego pozniej
wymysłonych / co sie niżej dowodnie pokaze.

Poznaczenie ustaw Rzymskich /
ktorych za S. Woyciecha / y za S. Strani-
stawa w Polsce y w Kościele Krześciań-
skim nie było / y przytym niektórych
rzeczy wiadomości godnych.

Polyd. lib 6.
cap. 9.
Bielski
Joannes
Baccontorpi
us in prolo-
go quarti
sententiarum
quest. 10.

Nicholson
fol. 39.

Oduśny dzień wymyślił Odilo Kluniacki O-
pat / ku utwierdzeniu Czystości myślonego / a
postanowił to Święto y potwierdził Jan 19.
Papież roku 1004. po nawroceniu Polaków na
wiarę Krześciańską lat 49.

Kardynał nastąpił w Rzymie za Papieża Bene-
dykt II. około roku Pańskiego 1035.

Razimierza Krolewica z Polski wygnanego
(ktory już był mnichem Kluniackim) Papież roz-
grzeszył / żeby był Krolewem Polskim / postanowił
na Polakach Świętopetrze / a żeby sie strzygli w kolo
na poty po mnisku. roku 1041.

Papież Alexander wtóry wydał dobry dekret /
żeby

Krześciańskiego w Polsce.

żeby ludzie w sprawach nabożeństwa Sakramen-
tow nie używali tego księdza / ktoryby przebywał
z Concubina (abo iako dzis zowa z kucharką) około
roku 1065. A ci coby go słuchali / iż są w takim
grzechu iako y on : Czego też potomek jego Alexan-
der 3. poprawił / de fornicariis pod utraceniem vo-
rzedu y dochodow. Day Boże / by dzis w tym ere-
cucya czyniono.

Tego tam wieku Księża z wiethey części w ocze-
ciwym Matzenstwie ieszcze mieszkawali / w Kiber-
niey było osm Arcybiskupow ieden po drugim zo-
narych : iako o tym świadczy S. Bernat : Także
wszystcy Księża w Arcybiskupstwie Moguntskim
żonaci byli / iako y indziej po Krześciaństwie / y Ar-
cybiskup Kolenki Lampert Eluid.

Miejsa w Sobote iadać zakazał Papież Grze-
gorz 7. około roku 1080. po s. Woyciechu lat 97.

Hadrian 4 Papież około roku 1155. zeznał y
napisał to / iż Papieści stolec w Rzymie jest zaśa-
dzonym nie na miejscu S. Piotra / ale na Romulu-
sowym / ktory Romulus był poganin Krol Rzym-
skimie Ksiadze. Szczyreć to jest a prawdziwe tego
Papieża zeznanie / że Papież nie Księdzem / ale
Krolew a Panem panow z Biskupa sie zstał. Pro-
zno tedy Papieżnicy przeciwko temu Papieściemu
prawdziwemu wyrokowi / sukcesyja Apostolska a
Piotrowa Papieżowi przypisować chcą : iuz sie iey
sam Papież odsadził / y rzecz sama to świadczy ia-
wnie.

Divinum honorem abo chwale Bozka ludziom
przyznał Papież Alexander trzeci około roku 1165.
iżby była czyniona / ale tylko tym ludziom ktoreby
Papież poświęcił.

Mnichow

Plat. 86.
Bielski 16.

Bernard in
vita.
Pantal. 84.

Bielski 160.

13

Bielski 164.

Bielski

Pantal.
94.
Decret 3.
Tit 46.

Zwierciadło nabożeństwa

Apocal. 20.
v. 7.

Mnichow Regul rozmaitych za S. Woyciecha ięszcze nie było w Krześcianstwie / co teraz ja. Acz pustelnicy na puszcach hordani wielkimi mieszkańcy dawniey byli / ktorzy nastali za przyeynowanie a krycia sie przed okrutnym onym przesławianim a morderstwem od pogan: ale wedlug proroctwa S. Jana w Zjawieniu / gdy w tysiac lat ponarodzeniu Pánim Szatan byl rozwiązany / iety sie wynarzac rozmaite zabobonne nabożeństwa / a niezliczone reguly y roie mnichow.

Pokornych a bonistich mnichow zakon nastat we Wlozech przy Mediolanie roku 1017.

Kamalduenskich zakon w biatych kápicach nastat roku 1030.

Benedyktini od Jana Florentczyka nastali roku 1060.

Kanonieja regula nastata od Arnolpha z Burgundy roku 1070.

Grándimontenskich zakon nastat roku 1080.

Karchuzowie nastali od Bruna Kolenstiego / roku 1097.

Cysterskich zakon nastat od Arduina Anglika / roku 1098.

Jagnieszczyzna regula nastata roku 1112.

Regulares Mniŝy nastali od Arnolpha w Jeruzalem / roku 1115.

Bernárdini nastali okolo roku 1130.

Premonstratenskich zakon nastat od Northberta Lotaryńskiego roku 1140.

Pustelnikow zakon nastat od Jana Boneciusa z Mantuy / roku 1170.

Carmelitowie albo Premitowie w czarnych kápicach

Krześcianstiego w Polsce.

picach nastali roku 1175.

Meczennicza regula nastata roku 1185.

Pokornych Benedyktynow nowa regula nastata roku 1190.

Krzyzacy mniŝy nastali we Wlozech roku 1207.

Troyzacy mniŝy w biatych kápicach z czerwonymi krzyzami / roku 1220.

Franciskani mniŝy nastali we Wlozech 1207.

Dominiłani nastali okolo roku 1210.

Klara regule mniŝkam wymyslita roku 1248.

Augustiniáni Mniŝy od Rycharda Kornutskiego nastali / roku 1257.

Czarni mniŝy Panny Mariety od Filipa z Florencie nastali roku 1285.

Celestyni mniŝy od Celestyna Papieza nastali roku 1290.

Kodscy rycerze mniŝy w czarnych płaszczach z biatymi krzyzmi nastali okolo roku 1308.

Rycerze Krystusowi w czarnych płaszczach z czerwonymi krzyzmi nastali roku 1326.

Rycerze S. Jerzego w Anglii nastali 1355.

Heremitowie mniŝy z mniŝkami w jednym klasztorze nastali / roku 1365.

Brygida wymyslita regule mnichow y mniŝek swych ktorey potwierdzil Papiez Urban piaty roku 1366.

Jezuacy mniŝy we wlozech w Senie nastali / roku 1367.

Augustynowa regula nowa od Jana Mediolanczyka nastata roku 1400.

Saluatorowa regula od Stephana z Bononie nastata roku 1401.

C

Montoli

Zwierciadło nabożeństwa

Montolivetscy mnichy od Bernarda Prolo-
meusza nastali roku 1420.

3 Minoritow dwie sekcje Observantes y Con-
uentuales nastaly roku Panskiego 1440.

Mnimi mnichy od Franciszka Sikulusa / nie ies-
zac nie warzonego / y chodzac bez czapki y botow
nastali we Franciey roku 1455.

Jezuitowie beda na wet.

Kielich krwie Bozej / pospolitemu czlowiekowi
dal Papiez wydzierac / a przeciwnostawie Krystu-
sa Pana y dekretem przodkow swych Sakrament-

stoku Bozego rozkazowaniem swym napierwszy wa-
zyt sie rozrywac Innocencius 3. okolo roku 1210.

Alczy za tego czasu Concilium Lateranskie osobno
chleb tylko ciastem / osobno wino byc krwia Panska
wymawia.

TRANSVBstantia i a wymyslil
tenze Papiez / izby wierzone / ze sie istnosc chleba w
istnosc ciata Chrystusowego cielesnie przewierzga.

Tez postanowil zeby Sakrament w Ciborium w
kosciole chowano. Co uczynil przeciwko dawnemu
postanowieniu przodu swego Clomensa / ktory byl
wydal dekret / zeby do intra chleba stoku Panskiego
nie chowano / ale wshytet przy uzywaniu Wieczes-
rzey Panskicy consumowano.

Uczynil tez dekret mocny na Lateranskim Con-
cilium / zeby iuz zadney reguty / a zakonu / y nabo-
zenstwa nowego niht nie wymyslal. Wwazayze tu /
iako sluchajac Kosciola panowie Jezuitowie / y ci
co dzis wymyslaja a zakladaja rozmaite bractwa.

Tenze Innocencius Papiez kseza po narodziech
Krzescianstkich do bezzenstwa a rozvodu zmatkon-
kami gwałtem przymusil / okolo roku Panskiego
1215. po nawroceniu Polakow w putrzecia sta

O tej krad-
czy iadowi-
tey Polido-
rus Falegi
cale siodme
napisal de
inuent. res-
rum.

Bal. 241.

Concilioru
pag. 246.

Pantal 98.
Bal. 242.

De Consecr.
2. Can. trib.
sta.

Can. B.

Krzescianstkiego w Polsce.

lat. Wydal tez dekret / ktoryby ksiadz z wseteczni-
ca przebywat / zeby beneficium tracic.

Adorationem Eucharistiae cum elevatione, to
jest podnoszenie Sakramentu / y kletanie przed nim
na kolana / a tak zgola Krystusa chlebowego stwo-
rzenie / a chwalenie chleba iakoby Boga / wymyslil
a postanowil Papiez Honorius 3. roku 1220.

Adoracja Papieza a bo kletanie przed Papiezem
y calowanie nog jego nastalo roku 710. gdy Ju-
stinian Cesarz te czesc albo chwale napierwszy wy-
rzadzil Papiezowi Constantinowi Syrusowi. A
tak adoracya swego ciata Papiestkiego sprosinego
wymyslil Papiez / pierwey niz adoracya ciata
Bozego / piacia set y dziesiatcia lat : A po nawroce-
niu Polakow kletanie przed Bozym ciastem nastalo
w putrzeciu stu y piaci leciech : po smierci s. Sta-
nislawa w puttoru stu lat bez dziewiciu.

Dziwonienie przy podnoszeniu Sakramentu po-
stanowil Papiez Grzegorz 9. okolo roku 1230.

Helzbiety s. dzien zaswiecil tenze Grzegorz Pa-
piez / swieto Pawla S. Jana S. y sciecia jego.
Dzien S. Wawrzynca. Panny Mariey narodzi-
nie / S. Michala / S. Marcina. Swieta Aposto-
low 12. Swieto Mlodziankow postanowila zaswie-
cit Papiez Innocencius okolo roku panskiego 1253

Stanislawa S. zaswiecil Papiez Alexander 4.
y postanowil tego swieto okolo roku 1255. Owa
y nash Stanislaw starszy / niz swieto Bozego Ciata.

Ciata Bozego swieto postanowil Papiez Urban
4. roku panskiego 1263. Co wymyslila a o Pa-
pieza vprosila iakas bialaglowa Ewa / ktora mial
ten Urban z mlodu wielkie zachowanie. Do ktorey

C 2

w liscie

Decr. 3. ut
1. cap. 10.
Pantal 98.
Bal. 248.

Bielst. 106.

Polis lib. 6.
cap. 8.
Pantal 102.

Zwierciadło nabożeństwa

Bal.

276.

w liście swym stanowiąc to światło / tak napisał:
Magnificet igitur anima tua Dominum, Niechaj
że wielbi dusza twoja Pana / a weseli się duch twój
w Bogu Zbawicielu twym: Bo wyzwały oczy two-
je zbawienie / Ktoreśmy przyprawili przed obli-
czym wszystkich narodów. Owa Papież stworzył
lem zbawiciela chlebowego. Z tym o chlebie sto-
tu Pańskiego wrosto rozumienie a wyznanie / iż jest
sąmym Krystusem / całym człowiekiem y Bogiem /
Ktorego Księża potym ieli ofiarować Bogu Ocy
we Misy. A tak dopiero cała Misa nastala: bo ta
ofiarą jest we Misy rzecz nawierza y główna. Za-
tym też wszystka ta chwala / Ktora Bogu należy / na-
ten opłatek jest przeniesiona. Nastaly do tego ro-
zmaite zabobony / Monstrancie / apparaty a świe-
tne ubiory / chorągwie / procesye / pokosciele /
vlicach / y po pułkach / a polach / padając przed
chlebem / błądząc się w sta / śpiewając: Non est pa-
nis, sed est Deus: Tę jest chleb / ale Bog y czo-
wiek zbawiciel to nasz. W czym wroscy ony srogie
bluźnierstwa / że Ksiądz jest dostojniejszy niż Pan-
na Marya. Bo zawsze w Misy uradzi Pana Jez-
usa pięć słów / że go z nieba zwiabi na ławatec
chleba. Ze też jest / powiada / stworzycielem swego
stworzyciela / a ma go w ręk / y nie puści go / aż
mu zwoli musi wszystko uczynić. Co słysząc pobożne
serce wzdrygać się musi / y wyznać / że poganie na-
sprośnięy nigdy przy swych bawochwałstwach
tak haniebnie Boga nie bluźnili / jako Krześcija-
stwo zwiędzone / w ten żalostny błąd / o chlebowym
Krystusie / bluźni / a drażni Pana zastępów / słowy
y postępami brzydkiemi bawochwałstwiemi. Cho-
ciaż tedy

Patez co
ma własnie
misa nazy-
wać.

Krześcijańskiego w polsce.

ciąż tedy od dawnych czą ow Papieżowie na Misa
siepoma lu skądali / ale prawdziwa Misa zupełnie
nie dorostac / aż za tych trzech Papieżow: za Inno-
cenciusa / co Transsubstancja wymyslił: za Hono-
riusza / Ktory adoracis Sakramentu / podnošenje y
Błaganie przed nim zaczął y przykazał: za Urbana
Ktory ciało Boże zaświecił / a dzień tu chwaleniu
iego naznaczył / co się zstalo roku 1263. po nawro-
ceniu Polaków we trzysta lat bezedwu: a przed odo-
nowieniem ścżyrey Ewangeliey w Polsce (Ktore
się zstalo wieku naszego / roku 1550.) 287. lat.

Jasna tedy rzecz jest / że w onym nabożeństwie
Krześcijańskim / do Ktorego naprzód Polacy przy-
stali / y za s. Woyciecha y Stanisława tych wymy-
słow / ani takiej mszy nie było. Ale Misa tych tam
przodków naszych podobniejsza była Ewangelickie-
mu używaniu wieczerzey Pańskiej / niż dzisiejszey
Misy Papieskiej: y rychleyby się Woyciech s. zgo-
dził z Ewangelikami / niż z Papieżnikami dzisiejs-
zymi

Jadwigi S. zaświecił Papież Clemens 4. oko-
ło roku 1269.

Milosciwe lato wymyslił Bonifacius 8. oko-
ło roku 1295. a postanowił ie we stu lat za odpu-
szeniem wszelkich grzechow / Ktoby do Rzymu przy-
szedł / zwlaszcza nie z próżnemi rełomá. Ewangelic-
słow czterech światło postanowił: Także czterech
doktorow / Grzegorza / Augustyna / Hieronima / Am-
brozego / tenże Bonifacius.

Reliquie swietych cziec przykazał Papież Cle-
mens 5. około roku 1315.

Zdrowe Marya tu chwale Pauny Maryey ma-
wiąc na

Biełki 267.
Pantal. 160.

Zwierciadło nabożeństwa

wiać na każdy dzień postanowił Papież Jan 22. a bo własniey 23. okolo roku 1320. Do tego Papieża Grekowie z kosciami ze wschodu słońca (ktore chciał sobie w postuśenstwo przywiesc) list w te słowa napisali: Ułożność twoja / nad tymi / coć podlegają / wierzymy / pychy twojej / sprośney nie zniesiemy / takomstwa twego / nasyćć nie możemy / Dyabel z toba / bo Pan Bog z nami.

Młodościwego lata z setnego na pięćdziesiąty dla częstszego zysku pomknął Papież Clemens 6. okolo roku 1350.

Jagieta Książę Litewskie okrzeston na wiare Krześciańska / a z Polska sie złączył. Ostateczna latorośl tego wielkiego a świetobliwego Krola ięszce dzisiaj na nas Krolowa Polska Anna wielce nabożna pani. Ale już z łaski miłego Boga tej cnotliwej Krwie potomki y Krola Zygmunta trzeciego z zamorza zaśie w Polskę mamy / y siostry Jego Krolewskiej m. prapradziwnych Jagiela y Jádwiigi w wmitowaniu Ewangeliy Bożej skutecznie naśladowca / z pociecha widziemy / ktorym wbystkim Boże rąci błogosławic.

Tenże Jagieta Władysław Krol z Jádwiiga Krolowa / a dziedzicka Polska znacznie bogoboyzna pánia / (ktora dala sobie Biblią na Polski ięzyk przelożyć / na ktorej ostawic nie iako prawa Ewangelická czytala) wezwat z Czech do Bratowa Gelická czytala) wewzat z Czech do Bratowa Księżey / ktorzy nie po łacinie / ale Słowienkim naszym wyrozumianym ięzykiem nabożeństwo sprawowali roku 1394. A niedawnych czasow Miha /

abo sprawa

Bielst 27.
Cron. lib. 15.

Krześciańskiego w Polsce.

abo sprawę Wieczerzey Pańskiej przestano po Stowienku spiewać w Bratowie na Kleparzu w wieś tego Krzyża.

Reliquie świętych w procesyey nosić / iako głowa S. Jan. i / 26. postanowił Papież Jan 23. abo własniey 24. cztowiek nader niebożny / iako ich historycy świadczą okolo roku 1417.

Tenże Papież złożył był w Rzymie Concilium / na ktorym na początku / gdy zaśpiewano / Veni Sancte Spiritus. Duchá s. wzywając / przyleciała sprośna y haniebna słowa / miasto Duchá S. a siadwşy na balce / gdzie Crucifix przeciwko Molestatowi a osobie Papieskiej był / zaśpiwşy sie / bázro srogimi oczyma na Papieża poglądał / leż zatrzymiwał / y strąśliwym głosem hukata / iakże musiał Papież przestraszony a zawstydzony odłożyć sprawę Concilium / na drugi dzień. Ale y wtorego dnia / skoro zaśpiewano Veni / táz słowa przyleciała / táz sie sda / y na Papieża strąsne oczy wybyszczała / okropnie wrzeszczała / a nie mogła być żadnymi pociskami y strzelanin odegnana / że z onego Concilium nie było nic.

Coć to dziwnego Bog pokazał / kiedy by sie chcieli pocuć ci ludzie / co sie przechwalała / że nie mogą błaznić / y swymi głowami / y Conciliami. Ten sam 24. papież był zbytnie złym a niebożnym cztowiekiem / y widomym hástem był okazany / że nie biał namiaszkem własnym Apostolskim / ani zwoley Duchá s. obránym. A nasz Cnotliwy Jagieta Krol mniąc tego papieża być prawdziwym potomkiem Apostolskim / w nabożney swej szczerości / od złych wadzow nie przestrzeżony / szal do niego wpo-

Krol

Bielst 236.

Pantal. 114.

Beleno 350

Zwierciadło nabożeństwa

Młodość
dzie Krola
Jagiela.

Przedwko
Papieżowi
Korybutu
Ewangeliki
walczący.

Krol Jagieto słachcie z Kula w y z Dobrynskiej
ziemi wielkimi hufami wcietałacym z gárdy przed
srogoscia naia zdow Krzyża czlich/rozdziliwysy im
z matkosciami/ y z dzietkami ich/ na żywność wshyt-
kie plemiadze/ktore miał w skarbie swym/dał im le-
że w imionach swych Krolowskich. Alz nie mogli tym
obyczajem wshytlich opatrzyć/na koniec niektórym
tylko przez zinte dał leża w majątnosciach Ksie-
żey/zwłasczą w dzierzawach Opátskich. Ale Mł-
tosćwi Prataci / a nabaziey Zbigniew Biskup
Krakowski/ z Arcybiskupem / nie wstydliwie sie w
tym Krolowi młodościernemu a światobliwemu
sprzeciwilo/ a nad bracia swa zatosnie utrapione-
mi żadney litości mieć nie chcieli. Za czym też Krol
nowo z poganstwa na wtare Krześcianske nawro-
cony/ zgorzlyt sie na nich/ a poznal ie po owocach/
iż sa wilcy drapieżni / ktorych Bog brzuch iest / a
chwata w pohambieniu. Bo mu też przed tym na
woyne Krzyżacke nie chcieli dać pomocy/ gdy ich
wzywiał tylko o pięć tysięcy złotych / wymowili sie
gromiąc go/ za przeciwna: iż niechciał wojować
Czechow wrzkoמו Heretykow/na ktore/onaśladow-
wanie Ewangeliey / mając od Papieża pobudke
a Krzyż dany/ wshytscy Krolowie y Książeta po Krze-
ścianskie miecze swe (ale za swa y Papieśka zel-
żywością/ a sławie znacznemi porażkami) gwał-
townie podnieśli. Sam Krol Polski Jagieto Pa-
pieżu w tym nie słuchał / y owsem na druga stronę
przeciwno woyskom Papieśkim/ posłał Czechom na
pomoc brata swego Korybuta/ za sprawa Witol-
towa / z niemiatym woyskiem Polakow y Litwy/
Czego y Cromer niemogł sie za przec.

Owa

Krześcianskiego w Polsce.

Owa Jagieto dobronliwy / Krol obrażając się Wielki 170.
tatomstwem a złością Kieżey swey/ ku Ewange- 273.
likom Czechin/ dopieroż iat znaczenie serce przykła-
dać. Jasnje sie też Jagieto Papieżowi opart y o-
trząsnął / kiedy Biskupstwa Poznańskiego nie dat
wzywac Młodości Krolowi / ktoremu ie Crom. 29.
był Papież dat. Ale Krol przeciwno niemu podał ie
Stanisławowi Ciołkowi / y tenże sie przy nim/ za
obrona iego/ostat/ roku 1432.

Jagieto Krol Ewangelikom z Czech/ ktorzy v
niego poselstwo sprawowali, w Pabianicach wiel-
ko ochote pokazał / y nabożeństwa z nimi wzywiał. Crom. 20.
A za powodem Krolowskim/ wshytscy Senat tami-
teczny/ y Arcybiskup Wojciech/ y wshytscy ducho-
wnicy/ braterskie witali a częstowali Czechy (cho-
cia ie był Papież o wiare Ewangelicką zaślal / y
Krzyż na nie dat/ z wiecznym odpustem / Proby ie-
dnego Czechą zaślal) oprocz samego Zbigniewa zia-
dlego Biskupa Krakowskiego (w inshych rzeciach
Senatora cnotliwego a dobrego) ktory przeciwno
Krolowi y wshytkim Senatorom / a towarzyšom
swym oslep Papieżowi galit. O co Krol baczny a
sprawidliwy/ tak sie na Zbigniewa rozgniewał/
iż gdy go chciał witac w Wislicy / reki mu nie po-
dał/ y ostrze mu domawiał/ a groził o iego bledy/ a
nie wstydliwy wpor. Perym tychże Ewangelikow
Czechow (ktorzy byli kłk wielkich woysk Papie-
skich w Czechich za powodem Jana Zyski poraż-
li) wzywiał Krol Jagieto na pomoc przeciwno Cre-
auram Papieśkim/ mnichom/ Krzyżakom/ ktore-
mi wiodł cięska wojne w Prusich/ chocia im tedy
y wshytkiemu Senatowi Polskiemu odradzałi Bi-
skupi/

Zwierciadło nabożeństwa

Krol Jagie w nich / a doznał bogośławienia Bożego / y za-
 to Krzyżaki porażili mas-
 yac Ewange-
 liki w swo-
 im wojnie.
 Krol Jagie
 Czech Abie-
 dzia Ewange-
 lickiego
 na pokoiu
 Ruchal.
 Za Jagiela
 Ewangelicy
 w Polsce.
 Krol Jagie w nich / a doznał bogośławienia Bożego / y za-
 on inaczey o Ewangelikach rozumiejąc / Kochał się
 ene zwycięstwo nad Krzyżakami otrzymał / a dobrą
 Krzyżakom odiete / nietylko Polakom / ale y Cze-
 chom w Pruszech podzielił : a ktorzy z nich wracali
 li się do Czech / częstował je osoba swa w Pyzdrach /
 y szczodrobliwie a przyjacielskie podarował. A zgo-
 la do tego przysłał / iż ten Cnotliwy Krol Jagie
 do Ewangelickiego nabożeństwa tak się skłonił / że
 na wrzód wezwawszy z Czech Księdza Ewangelis-
 ckiego / z nim się na pokoiu zamknął. Co Cromer
 lib: 20. zeznawając po swemu ochyla. Zaczynając
 to sam Krol Jagie / tak też wiele Panów prze-
 dnich w Polsce / y ludzie wszelkiego stanu nie-
 mało odrychmiały ieli Papiestwie skutki obaczając / y
 bawowchwalstwem tego się brzydząc / szczyry E-
 wangelicy się pytali / aż do naszego wieku. A mia-
 nowicie ci byli znaczni tego tam czasu w Koronie
 Polskiej z strony Ewangelików. Korybut brat
 Krolewski krzyżacz / Witoltow rodzony / który też
 z Wojskiem Czeskim kilka lat rycerz chleb iedząc /
 był pomocnikiem y uczestnikiem zwycięstw / które
 Czechowie nad Wojskami Papiestwimi brali. Se-
 dzimoy Ostrorog Woiewoda Poznański Hetman
 Wielkich Polaków / y Czechow przeciwko Krzyż-
 kom. Jan Mezyk Woiewoda Podolski. Piotr
 Korchoł / Jan Rogowski Nadobny / y Jan Koro-
 pátwa / ktorzy byli Klastor Czeszochowski naraćha-
 li / y tablice bawowchwalstwa zrzucili. Także Spytek
 Melszynski Woiewodzie Krakowski / Derflaw Ry-
 tuiński Woiewodzie Leczycki / Abraám Zbyski Se-
 dzia

Krześcijańskiego w Polsce.

dzia Poznański / y Jan Strasz / za których powodem
 Ślacha w Polsce iela się Księżey otrząsac / a wy-
 chodzie z niewoli z strony dziesięciu / y z strony wi-
 ry / iako Bog czyiemu sumnieniu dał / że ich Księża
 po swemu chętnie a osadzać nie mogli. Działo się
 to około roku 1435. Czego y Cromer dotknął. Prze-
 ciwko Melszynskiemu iawnie Ewangelia wyzna-
 wającemu / Biskupi zwłazęca on ziadty Zbigniew /
 gdy nie moglinie mocą swoią przewieść / namowi-
 li syna Jagielowego Młodzieniastka Władzi-
 wa Krola / że go przesładował a zatiunil.

Za powodem Zbyskiego Abrahama wiele panów
 a ślachty w wielkiej Polsce byli Ewangelikami /
 a mieli iuzniemato Księżey Ewangelickich z Czech.
 Aleie nasy Biskupi (zwłazęca Poznański z Buyn-
 zebrawszy ryśac koni) tak przedysputowali / iako
 Annas y Kairas Pana Krystu : a : pięć Księżey E-
 wangelickich razem w Poznaniu Korone Meczenn-
 icką odniesli. Roku 1439.

A wskakoz Pralaci tey tam iskierce prawdy Bo-
 żey zabieżeć / a zagasić tey ogniem Meczennickim
 nie mogli : trwała w sercach ludzkich / aż się zaty-
 wieku naszego po stu y dziesięci lat / roku 1550.
 znaczniocy roziasniła.

Jan Hus y Jeronim z Pragiśa spaleni dla wy-
 znania wiary Ewangelickiey roku 1415. chocia-
 im dali gileit / y postanowili na ten czas Księża na
 Conciliu / że heretyk nie ma być wiara trzymána /
 aby tym dekretem ochłodzili ludzom niewierność
 swoie / iż stowa swe Ewangelik nie strzymali. Ten
 Jan Hus / gdy go mieli palić / rzekł : Jamci jest Hus /
 alec przyjdzie Łabec / którego spalić nie będziecie

Jako Bis-
 kup Poznań-
 ski Ministry
 Ewangelic-
 kie ogniem
 y mieczem a
 nie słowem
 bożym prze-
 dysputował.

Zwierciadło na bożenstwa

mogli/ po stu lat Bogu y nimie odpowiadać będziecie/ iakoż sie to wypelnilo. Albowiem roku 1515. poczełi oisputować y pisać Doktorow wiele przeciwno Papielowi/ktorych acz bylo wiecey nizeli czterdziestu/ wszakże ich smiałoscia y serdecznoscia on mąż Boży Marcin Luter celowaty y przedził za listka Bożego/ iż przedazne one młotosciwe lata Papiestkie/ nie sa w takiey cenie/ iako były przedtym.

Agnus Dei
Papiestki.

Agnusa woskowego wrzomo Krystusa Pána/ baramka Bożego/ ziarzecego wosku wymyslił a stworzył Papię Urban 5. przypisując mu moc Pána Jezusowe/ ku obronie dusie y ciała/ od wszystkich go zlego/ około roku 1365. Po wymyśleniu Krystusa chlebowego lat pultora sta/ to jest/ potym iako Honorius wymyslił kłekanie przed Sakramentem. Aleśliż wiec prawdziwiey Urban 4. to sobie przywłaścił/ w liście swym do Pániey Ewy/ o dniu Bożego Ciała/ pisać/ że Oczy twoie wyzrząty zbawienie/ ktoreśmyć przyprawili albo stworzyli. Tedy Woskowy Krystus Papiestki jest młodszy stem y dwiema laty/ niż ichie Krystus chlebowy.

pantal 112.

Annaty wymyslił Bonifacius 9. to jest/ Biskupstwa/ albo sakry Biskupom/ iat po wszystkich Krześciaństwie przedawać za połowice prowentow/ co ktore Biskupstwo na rok czyni okolo roku 1395.

Bielski 169.

Kielich krwie Bożey odieto pospolitemu ciału wiekowu powszechnym Kościoła Rzymńskiego wyrokiem. roku 1415. dnia 15. Czerwca na Concilium w Constanciey/ Sess. 13. wydawszy dekret w te słowa: Chociaż Pan Jezus postanowił/ y swoim Zwołennikom rozdawał ten Sakrament wielebny/ pod obois osoba chleba y winą: y chociaż w Kościele

le pierwszymi

Krześciańskiego w Polsce.

le pierwszymi starodawnym/ ten Sakrament pod obois osoba od wiernych przyjmowany był: Już wiec potym (według zwyczaju w prowadzonego) od osiarniacych/ pod obois/ a od laickow (conie Ksieża) tyle pod osoba chleba niech będzie przyjmowany/ a ktorzyby tak nie przedstawiali/ sa hereticy/ y mialabyć wyrzuceni/ a karani/ chociaż y ramieniem zwierzechności świeckiey. Ten dekret zstat sie po nawroceniu Polakow na wiare Krześciańską w cacie wpustu pieta sta lat po Innocentiusie 3. ktory na pierwszy iat to w prowadzić 205. a na dzisieyszy rok 1590. rachuiac (jest też dopiero 75 lat. Dważayż ze tu Krześcianinie starożytnosc. Cieski naród doobit sie tego/ a meznym porażeniem srogich woysk Papiestkich/ tudzież falkywych prorokow/ zwlaszcza mnichow/ krwie rozlewaniem dodysputowal/ że im Kielich Krwie Bożey wrocono/ y dopuszczeno Sakramentu używać postaremu/ pod obois osoba na Concilium Bazyleyjskim roku 1436. y tamże wydano dekret/ że chocia pod jedną/ chocia pod obois osoba/ moze człowiek Krześciański pożywać.

Poczećcia P. Marcey Swieto wymyslono/ a na dzien 8. Grudnia postanowiono w Bazyley na Concilium Sess. 36. roku 1439. Nawiędzenia Pánu Marcey dzien tamże zaświecono Sess. 44. roku 1441.

Kazimierz Krol Polski Syn Jagietow roku 1462. potężnie sie oparł Papielowi/ żeby w Polsce Biskupstwami nie śasował/ y znaczenie ochetznat a potarat Ksieża/ co Papielowi galic chcieli: Młaienoscć im pobrawszy/ y z miasta wygnawszy: o czym Bielski w kronice Polskiej fol. 278. napi-

Zwierciadło nabożeństwa

Salte słowa: Po śmierci Thomaśa Trzepeczynskie^o/
Biskupa Krakowskiego/ były wielkie roznice o bi-
skupstwo/ abowiem trzech na nie wybrano: kapituła
Krakowska dwu obrata/ Luita z Brzezia i oktora/
a Jana Biskupa Włocławskiego/ trzeci Jakub z
Sienna/ ktore^o byli posłali do Niantuy na Conciliū:
Ten też sobie wyprawił v Papieża prawo na to bi-
skupstwo/ piętnastym dniem pierwey niż drudzy/
przetoż go pratali Krakowscy przjacieli. O czym gdy
sie Krol dowiedzial/ bedac ieszcze v Choynic/ kazal
te^o Jakuba z ziemie wywolatc/ y Sus. agana Kra-
kowskiego/ ktory go poswiecal/ y innych wszystkich/
ktorzy ie^o strone trzymali/ z Krakowa wygnac/ gdyz
to prawo tylko samemu Krolowi sluzy. A dla pe-
wnieyszey rzeczy poslal Krol z Prus Piotra Runo-
wskiego Kastelana Lubelskiego/ y Dobka Rmice
Kastelana Woynickiego/ aby tey rzeczy executia
uczynili z starosta Krakowskim Pieniazkiem/ y o-
blegli Jakuba przerzeczonego na zamku Pinczo-
wie. A tak Mikolay Pieniazek Starosta Krako-
wski pobral Kanonikom Krakowskim imiona/ Pa-
wlowi Dziekanowi/ Janowi Dlugoshowi/ Dzier-
ka Krzyzanowskiego/ proboszcza Wislickiego/ a ka-
nonika Krakowskiego/ z iego domu wywolal/ a o-
blokly go w dalmatike z Krakowa broną precz wy-
wiodl/ y wypedzil: takiez Mikolaja Bogdana/ o-
bu też Dlugoshow Kanoniki: Jana Bialka/ Jana
Lelowskiego wikarye ich/ Marcina Ryie Mensio-
narza/ y innych wiele/ ktorzy przyimowali Rzym-
skie procesy/ to iest/ listy/ przeciw prawu Polskie-
mu/ w dalmatikach z koscioła wywolokly z miasta
wygnal.

Tenże

Krzescianskiego w Polsce.

Tenże Kazimierz Krol Polki/ nie mairac sobie
zanic dekretem/ a klatw Papiestich/ przeciw Je-
rzemu Krolowi Cieskiemu Ewangelikowi wyda-
nych/ byl z nim nietylko w pokoju/ ale owsem w
przyiazni wielkiej/ y dla tym wiekszego pokumia-
nia/ z iachal sie z nim byt w Stogowie/ a do wojny Crom. lib.
y jadney nieprzyiazni przeciwko iemu/ nie dal sie 24. 25. 27.
Papieżowi przywiesc/ owsem zgola nie dopuscil
krzyza a wojny/ y klatw Papiestich w Polsce ob-
woływac/ przeciw Czechom Ewangelikom/ roku
1463.

W Brzesciu Kniawskim Polacy nie wezeli Pa-
piestkiego Legata/ y zanic sobie nie mieli/ a iawnie
sie nasmiwali z iego klatw/ y z Polki go wyplosyli/
li/ miandowiecie ci Panowie Polscy tam byli. Anz-
drzey Poznanski/ Jan Kniawski/ Biskupi: Stani-
slaw Ostrorog Kaliski Woiewoda (ktory nabar-
ziey legata gromil) Piotr Oporowski Leczycki/
Mikolay Kosciielecki Brzeski/ Woiewodowie.

Za tegoż Kazimierza Krola/ Panowie Rada
Krakowska poimali/ y dali sciagc/ o iakiś uczynek
zly: a snad z o zlodziejstwo dwu Kanonikow/ Mi-
koltaja Turkiego/ y Mikoltaja Gnoienckiego. O-
co gdy Biskup zaklat miasto/ odkupiono te klatwe
trzemastu złotych.

Ojdarowania Panny Mariey swieto (iakoby
tez miata mniska byc) Tez Anny S. S. Jozefa.
S. Franciszka dzien/ wymyslil y zaswiecil Papiez
Sixtus 4. okolo roku 1475. A miłosciwe lato/
dogadziac cieszonym pożytkom na 25 rok pomknal.

Okolo tego czasu nadywali sie kaiseza/ ktorzy
wiernie szafowali wieczera pamska/ podawaiac
pospolitemu

Bielki 270
290.

1313

Świercądło nabożeństwa

pospolitemu człowiekowi / pod obojsośoba / o co od niebożnych Biskupów znosili ciężkie prześladowanie. Dla tej przyczyny Biskup Ruśki. Prześławiał siedne^o żnich spalić imieniem Adama; drugiego też potym w więzy głodem zatrącono.

Alexander 6. Papież / wielkie huśy ludzi wszelkiego stanu y płci obojey z Polski / y z drugich narodów poselstwami a listami wywabiał do Rzymu na miłościwe lato roku 1500. na wszelkie grzechy naysprośnieysze odpusty przedawając / acz nie tanie. Ale tych ubogich pielgrzymów od Papieża zwiedzionych / strudzonych / y złupionych / wielką część zabił / a w niewola zajął pobrali Turcy / co wiedli wojnę z Wenetami.

Takie były sprawy tego naszego Oycy Papieża (co bładzić nie może) wypisali o historycy / y portowie. Ale na przykład tylko dwa wierzyki położę / które zacny człowiek Iovius Pontanus na grob Lukrecy córki tego napisał. Bal. 410.

Hoc iacet in tumulo Lucretia nomine sed re

Thais, Alexandri filia, sponsa, nurus.
Lukrecya imieniem jest pod tym samientem / Lecz rzeczka wstecznicza / brzydka z swym plemieniem Papieża Alexandra przezwistiem kostego Własna córka / y żona / y maczony tego.

Julius 2. Papież Sodomita sprost / iako onim swładcza historycy / walczył z Kolem Gran ułkim / z Wenetami / y z ussem Pany Krześciańskiemi / Ktorzy gdy niechcieli łaskomstwu tego darcia swych podawać / a na tego oklatwy dbać około roku 1510. obrat sie we zbrote / a siadły na kon / iadac po moście w Rzymie przez Tyber / wrzucił klucze

do wody /

Krześciańskięgow Polsce.

do wody / a kazał sobie podać miecz / wołając: Seraś kluciu Piotrowie płatny / a za nam miecz pas widw benz: pożyteczni yhy. A tak ten Papież ciebie z swemi porontami degradował z stolca Piotrowego / odrzu. iwszy pismo wrzede kluc / który mu Pan Jezus zlecił: a miecz podniesieniem / którego kazał P. Jezus Piotrowi używać / pota: zat stolec papieży byc tyranstwem świeckim.

W tych wyinach / które wiódł ten Papież przez 7. lat. 391 ielo za tego przyczyna wiecey / niż dwa kroć stoty siecy rycerskich ludzi. By ciotliwy a stąteczni ludzie w naszej Polsce prostej wiedzy / co jest pod zastoną stolca Apostolskiego / a pod płaszczykiem Piotra S. Papież z swoim dworem / a co za żywot ich / y co w sobie noszą wymysły a nabożeństwa tego / wcietałiby z papieństwa / iako znaystrożego piekielnego ognia / do Krystusa Pana / pod chorągiew ścyrę Ewangelicę tego. Boże otworz im oczy / Amen.

Ewangelicy w Polsce Zbory swe w tym wieku naszym zaczęli / a kościoły Krześciańskie ścyrę otworzyli roku pańskiego 1550. Ktorzy będąc synmi powszechnego kościoła Krześciańskiego / y w nim trwając na fundamencie wiary w jednego Boga Oycę / Syna / y Duchą S: według obowiazania jednym Krztem / y wyznawając jednego Pana a głowa kościoła Pana Jezusa / nigdy nie umierającego / a successorom wrym czym jest (siedząc na prawicy Oycowskiej / a rządząc kościoł) niepotrzebującego / Biskupowi Rzymskiemu / (co się głowa kościoła czynić / kościoł w sprawę Krystusowi Panu / a słowu y podaniu

Ł

iego

Bal. 420.

Pantal 412.

Zwierciadło nabożeństwa

tego przeciwnie wieków przeszłych zawiodł) posłuszeństwo wypowiedzieli. A wrócili się do starożytnego nabożeństwa / które y za S. Woyciechą w Polsce było / y ieszcze daley do samego źródła nacyjy tego / do oney wiary a spraw / które były za swiętych Apostołow y uczniow ich / w starożytnym Kościele Krześcijańskim / według podania Pána Jezusowego / w Ewangelię swiętę wiecznie prawdziwą / zupełną a nieomyślną.

A iako naprzód wiara Krześcijańska z Czech do Polski do przodków naszych przyšla / za S. Woyciechą: tak y teraz wieku naszego z Czech Krájeza Confessey Czeskiej / w Polsce wielkiej gości będać / Kazać poczęli naznaczyć roku 1548. Aż wiec Krádz Jerzy Izrael / będać Zydem wrodzonym przed tym / do Polski od wiernych wezwany / przyprowadził się roku 1550. a w Poznaniu iako wnie zaczął Zbor tę Confessey Augspurskiej z Niemiec / y Confessey Helweckiej z Szwajcar / powód nabożeństwa y ceremonij bierzac. Tę Ewangelię żywłastowac / a po wszystkich Koronie Kościoły prawowierne otwarzać ięły.

Około roku 1555. nawicey Ewangelię w Polsce z Kościołow Krześcijańskich wyrzucili Papieście bawiany: tak iako byli Polacy na wiare Krześcijańską nawroceni wyrzucili pogańskie obrzązki / przedtym lat 590. a to wszyscy ochotnie a ścżyżę uczynili brzydzac sobie y na potom / sprośność Rzymskich Białitow.

Arriani Heretycy w Polsce odkrywać się poczęli roku 1560. którzy uczyniwszy grunt Krześcijańską wiare / o iednym Bogu Oycu / Synie y Duchu S.

Krześcijańskiego w Polsce.

chu S. około roku 1563. w Nowokrzęsenstwo się wdali / y zarymaw rozmaite błędow kácerstkich labirynty a wiktániny / którym nie miał konca.

Takci też właśnie / gdy była na świecie nastata Ewangelia / za S. Apostołow / wyrwali się z nich ci / co o Bóstwie Pána Krystusowym nie wierzyli. Tapisat onich S. Jan Ewangelistá / z nas wysli / ale nie byli z nich.

Roku 1570. wszystkich Ewangelistow w Koronie Polskiej / trzech Confessey / Czeskiej / Augspurskiej / y Helweckiej / na zieżdzie Sedomierskim / zstato się oświadczenie w swiętę zgodzie / a w iedności nauki Ewangelićkiej (ceremonie nieco różna na wolność Krześcijańską puszczą) tu spólnemu krolestwu Krystusowemu budowaniu / a obrońcie przeciwko błędom Papieśkim y Arrińskim.

JEZUITOWIE / albo właśnie Kołolitowie skolnii mnisi w czarnych płaszczach / o czwororgich bierzeć / nie od iakiego duchownego / a nabożnego człowieka / ale od meża trwie / od Ignaciusa Koiole zgrzybiatego żołnierza / a desperacya strapionego / wymysleni / powód swoy wzięli we Włoszech za Papieża Pawła 4. około roku 1555. A w naszej Polsce ci nowozakonni Saryzenhowie gnieździć się poczęli około roku 1572.

Ci nowi Mniści nowa a niewstydliva sztuka na lud Krześcijański w Polsce zaśli / wiktac dusze proste w ścieżkach Antykrystusowych / a niewolac iarzmem Papieśkim / zgolać im oczy zawięzwać / na dusze swoje miserna ię bierzac / a namawiać / żeby ich samych z ochwatami Rzymistami słuchali / im samym oslep wierzyli bez wszelkiego rozsądku a do-

Zwierciadło nabożeństwa

świadczenia / które Bóg sam przez usta Apostolskie
ludziom czynić przykazał / mówiąc: Wszystkiego
doświadczaćcie. Nie każdemu duchowi wierzyć:
probować duchów / jeśli z Boga są. Bronią tego Je-
zuitowie / a nad to przysięgami ludziomaniomone os-
bowiezuia / żeby nie słuchali ścieżek Ewangelii o
Ewangelikow. Księgi ich z piśmą S. y świętych
doktorow wzięte / żeby nie słowem Bożym / ale o-
gntem tłumili. A nawet to nasprosiłyśże lice Anty-
chrystowego niewstydu po sobie pokazują / że grun-
tu wiary Chrześcijańskiej / y próby napewniłyśhey
piśmą S. słowem od samego Boga podanych / ludziom
Chrześcijańskim czytać bronia. Dosyćci od nich Szá-
tan ma na tym / że tak nasienie słowá Bożego przez
nie ludziom wydart: Bo kto słow Bożych nie słus-
cha (na zmyślonym kościele / na ludzkim ramie-
niu spolegając) już z Wycá Djabła jest / Joan: 8.

Ci Mniſzy nowi / nadzwyczaj wszystkich innych
regul / y Księżek / by wszędy byli / wdali się też do
škół / a są bakałarzmi y mistrzami dzieci. Ciemuś to
wzdy: Czegoś wzdy wciaż: Ależ to iasna / iż przy nabo-
żeństwie / y przy dysputacjach swych działki Chrześ-
cijańskie w prawu w błędy Rzymskie / żeby więcej
poważali papieża z dekrétami ie^o niż Boga z piśm-
em S. Ale to żalosniwyś / że młodzieńców Chrześcijań-
skich zgola nie zabawiała fundamentem wiary
Chrześcijańskiej czytaniem Biblii / lecz do pogani-
skich marnych ksiąg odwożo / y zanarzają / a w kła-
myśli ich. Aż wiec ta własna Jezuitka / nigdy nie
spodzielana niesłachetność a złość / na nie się już
wyjawia / czegośmy temi czas y znakomitym licem
na nie dośli / że mistrzowie škół Jezuitckiey wciaż

pilnie

Chrześcijańskiego w Polsce.

pilnie filozofiey młodzienacki (zwłastę gdzie
moga w roku swych miec syny Ewangelikow) nie
znacznie a zdradnie w prowadzą w nie pogani-
stki (co iednak we Włoszech już pospolita / y
rzadko które panie nasze stamtąd tego z sobą przy-
nieśli) aby o piśm / a słowie Bożym / a nawet śnad-
o Bogu nie wierzyli. Ze wszystkich ludzi Chrześ-
cijańskich / a w tym y z onych dawnych s. doktorow
medrkowie Jezuitcy sobie śydzą / nazywając ie
vulgus Theologorum credulum, iż wierni Chre-
ścianie są mordercy lekkomyślnie wierzący / bez do-
stożenia się swego rozumu. A tak on śmiertelny a nie
wleczonej iad niedowiarstwa śataniego / w serca
ludzi młodych / a w rozumy stare puszczają / z po-
gani-
skich filozofow ślepych / z Platona / Aristoteles-
sa / Porfiriusa / y Libaniusa / y innych odpowiednych
nieprzyjaciół wiary Chrześcijańskiej podawając
im argumentow sprośnych / które pogani na wi-
arę Chrześcijańską śturmowali / gdy z Młojżeszą y dru-
gich świętych rzeczy niepodobne rozumowi pogani-
stkiemu zgromadzali / y po swemu nosili / a zacność
piśm świętych najeżdżali / a bluźnili. Taka śmier-
telna truciźna pogani-
stka Jezuitowie zarażając
myśli ludzkie / do tego wiodą / aby ludzie pod tarcz-
mem Papieśkim z niewoleni / z Chrześcijaństwa mi-
zernym pogani-
stwem się zstali.

Ach niestety / i śliczesmy to zły / a żalosny
cząsów do żekali. A widy wiele rodziców dobrych
nie czynią się w tym / że Jezuitom działki swe do škół
ty oddając / Młochowi zgola Szatanowi na bisur-
mianstwo ie ofiarują.

Ci ixdowici Mniſzy / a ias nie są ona śatan-
ia /

Zwierciadło nabożeństwa

o ktorey prorokowano Apoc: 9. iż są iako stąpy do boiu gotowe / ku walezeniu o stolec Antykrystow / a maia na głowach swych korony iakoby złote / ozdobieni imieniem iakoby Jezusowym / a jaćni y wzietci bedąc v światá y potentatow: Włosy ich iako niewieście / obyczajem biatychgto w pochlebnie się łasiąc / y wymyslonemi ubiorami a cząstkami nabożeństwo swe zdobiac / a do niego wabiac. Zeby maia łwie / a są w pancerzach żelaznych / prawda o krutnie śarpiąc / gryząc / a niżej: a wykrętami niewstydliwemi ludziom Krześcianskim siłni / a rycerzom Krystusowym przytrzy / y ku przekonaniu a nawrocentu trudni. Głos strzydli / iako renten wozow / y koni do boiu bieżacych / iż ich wailowania / nauki / budowania / inquisicie / y wszystkie rady / a postępti / do tego się tylko ściągają / żeby po świecie w krolestwach rozruchy / mordy / a żalosne wojny / o wiare się wzięły a działy. A ogony ich iako v Niedziadkach / a w nich żadła. Toć to te iadowite Niedziadkowe y smoczce ogony / y żadła / ktore Jezusowie / w łasiwszy się w serca ludzkie inż wyłazi / a owoc nauki swey nakoniec pokazuia / w atheizm pogański papieństwem ludzie w prawniąc (żeby v nich pochwili Biblia Boża / w iedney wadze z Alkoranem Tureckim była) a dusze ludzkie do trwog y mać piekielnych przywodząc. Acz y tu na ogon spraw Jeznickich / w zaburzonych a żalosnie wywroconych krolestwach światá / nakoniec ludzie / ale nie weźas takuczo / iako przeszłych wiekow przodkowie naśy na trzysaki / plakać a biadać beda. Ale ptomien tej śarancze / iako przedto się wzmiecił / tak nie dugo będzie świecił.

Nowy

Krześcianskiego w Polsce.

Nowy Kalendarz / za powodem Papieża Grzegorza 13. a mandatem Krola Stefana do Polski w prowadzono / roku 1582. Na ktory wshysey pozwolili Papieżnicy y Ewangelicy / oprocz tych co Ruskiey wiary. Odmianę za nowym Kalendarzem uczynił Papież / ktora też w Polsce tego Papieżnicy przyieli / pierwsza Ewangelia Adwentowa wyrzuciwszy / trzy z miejsc swych pomkneli / a na czwartą niedziele nową podali. Ktora to odmiana / zstał się żalosny gwałt chwale Syna Bożego / w przypominaniu a obchodzeniu napředniejszego uczynku / pierwszego adwentu tego / z ktorym Ewangelia wyrzucono. A tak te pamiatki glowne w Krześcianskim / o wcieleniu a przyściu Pánstwu na świat zagladzono / y wshytek porządek nabożeństwa Krześcianskiego dni adwentowych z sta rodawną zwyczajny / gwałtem ślepym pomieszano: W pierwszą Niedziele o dniu sadnym / a w czwartą nie wiem o czym kaza: Starodawne doktorow / a Kościelne Kátholickie postylle (ktoreśny nadobnym zwyczajem przeszłych wiekow utwierdzone zstali) o adwencie Pánstwu pohánbiono / z adwentu nie adwent uczyniono. A zgoła nietylko adwentowi / ale y porządkowi obchodow świąt dorocznych Krześcianskich / sprosnie glowe ucieto / a fundament wywrocono. Także wyrzucili one / co ia na S. Troycę czytano / a inśa ośtawili. Wygladzili też one o bogaczu. Bo snadź Papież y rośkośni Pralaci domyślili się / że to właśnie o nich / co na Prorockich y Apostolskich piśmtech nie przedstawia. Za czym kłóka Ewangelii o tydzień pomkneli. Także opuścili one o miłosierdziu / snadź go nie maia woli czynić.

A drugich

Zwierciadło na bożenstwa

A drugich Niedzieli wszystkich Ewangeliy pomie-
li/ że im kwoli/ o dwie niedzieli w przod postoi-
musiasty. Także na ostatnie niedzieli inſzych mtey-
scami nakładli. Ta trora lekkomyślna a żalosna
odmiana/ własna Jeznicka skutek/ y sami dawno
papieżnicy stateczniejszy amarykuis. A Ewange-
licy zgola na nie nie pozwolili/ ale zostali przy o-
nym nadobnym porządku/ z starodawna kufnie y
bacznie postanowionym/ a dorychmiast zgola od
Kosciola Krześciańskiego chwalebnie utwierdzonym.

Prosznoredy nam Ewangelikom ci panowie Je-
zuitowie/ y inſy mniſy/ ktorzy z kufnie Papie-
skiej zysa y tyia/zarzucia: iakobyſmy odstapierſy
Kosciola powszechnego Krześciańskiego/ mieli ſie
lada od człowieka vprzedzione y zmyſloney wiara-
ki chwycie: gdyſ nie z wymyſlow ludzi plonych nie
mamy: owſem vgruntowana y zaſadzona maiać
wiare ſwa na piſmich Prorockich y Apostoſkich/
na nich ſamych polegając / Krystusa Pana ſame-
go prawdziwym być Paſterzem/ y głowa iedyne
Kosciola S. wierzymy y zeznawamy: a Wloſkiem
ſie namiſtkami brzydziemy/ ktorzy iako ſie
pokazało dowodnie/ żadzani y luboſciam
ſwym cielesnym dogadzając/trzo-
de Pańska gnoſbili y niſczyli y te-
raz tłumie nie przeſtają

